

PAULA McLAINOVÁ

autorka bestselleru
PAŘÍŽSKÁ MANŽELKA

LÉTALA JSEM ZA SLUNCEM

Pilotka Beryl Markhamová, baronka Blixenová a jejich milenec
Denys Finch Hatton... a vzpomínky na Afriku

Paula McLainová
LÉTALA JSEM ZA SLUNCEM

Od této autorky již vyšlo

Pařížská manželka

Paula McLainová

LÉTALA JSEM ZA SLUNCEM

Přeložila

Drahomíra Michnová

Tato kniha je historická fikce, jejímiž postavami jsou reálné známé osobnosti a jejíž děj je inspirován skutečnými událostmi. Podstatná část knihy včetně rozhovorů je ale buďto čistě dílem autorčiny fantazie, nebo neodpovídá skutečným předlohám.

Copyright © 2015 by Paula McLain
Translation © Drahomíra Michnová, 2015
Czech edition © Metafora, 2016

All rights reserved

ISBN (ePub)978-80-7359-728-3

*Mé rodině –
s láskou a nekonečnými díky –
a Letti Ann Christoffersenové,
která byla mou Lady D.*

„Naučila jsem se pozorovat, skládat svou důvěru do jiných rukou, než jsou mé vlastní. A také jsem se naučila bloudit. Naučila jsem se tomu, co potřebuje vědět každé snící dítě – že žádný obzor není tak daleko, abyste se nemohli dostat nad něj nebo ho překonat. To všechno jsem se naučila najednou. Ale pak přišla ještě spousta těžších věcí.“

– Beryl Markhamová, *Na západ s nocí*

„Jestliže je to v našich silách, musíme překročit omezující hranice svého života.“

– Karen Blixenová

PROLOG

4. září 1936
Abingdon, Anglie

Vega Gull je modrý jako páv se stříbrnými křídly, nádhernější než kterýkoli pták, jakého znám, a tak nějak patří mně, poletím v něm. Říká se mu *Messenger* a byl vyprojektován a sestrojen s velkou péčí a umem, aby dokázal to, co by mělo být nemožné – přeletět oceán na jeden jediný zátah, pět tisíc osm set kilometrů, černý chřtán a jinak nikde nic – a vzít mě s sebou.

Nastává soumrak, když do něj nastupuju. Nad letištěm se už řadu dní honí bouřky, nebe teď milostivě poskytlo trochu skoupého světla. Do křídel bubnuje déšť jako do tympanů, z boku přicházejí poryvy větru, ale přesto prý nastalo to nejlepší počasí za celý měsíc. Víc než počasí mi ale dělá starost váha stroje. Gull je vybaven speciálním podvozkem, aby unesl větší zásobu oleje a benzínu. Pod křídla a ke kabině byly připevněny nádrže, které tvoří přiléhavou zeď kolem mého sedadla a jsou opatřené ventily tak, abych na ně dosáhla a mohla je i za letu povolit jenom dvěma prsty. Dostala jsem instrukce, že mám jednu nádrž napřed nechat úplně vyschnout, a než otevřu druhou, musím tu první zavřít, aby se nevytvořila vzduchová bublina. Motor může na chvíli přestat fungovat, ale pak znovu naskočí. Budu na to muset spoléhat. Budu muset spoléhat ještě na spoustu dalších věcí.

Na asfaltové ploše letiště vidím kaluže velikosti menších jezer, jejich hladina je našlehaná do bílé pěny. Fouká ostrý a neutuchající protivítr, nízké mraky působí skličujícím dojmem. Sešlo se tu několik novinářů a přátel, kteří mě chtěli vidět vzlétnout, ale nálada je nepopíratelně ponurá.

Každý, kdo ví, do čeho se hodlám pustit, se mě snaží přesvědčit, abych to nedělala. Ne dnes. Ne letos. Můžu toho rekordu dosáhnout i za příznivějšího počasí – ale já už zašla příliš daleko, než abych teď couvla. Uložím si do kabiny svůj košík s potravinami, do kapsy letecké kombinézy zastrčím placatku brandy a pak se vtěsnám do kokpitu; obepíná mě jako kůže. Hodinky mám vypůjčené od Jima Mollisona, jediného pilota, který se o tohle zatím pokusil a přežil. Mám také mapu, na níž je vyznačena moje trasa přes Atlantik, z Abingdonu do New Yorku, každý centimetr ledových vod, kterou se budu řídit, ale nejsou tam znázorněny ta prázdnota, osamělost ani strach. Přestože i tohle všechno je reálné jako cokoli jiného a já se budu muset poprat i s tím. Proletět skrze všechny ty propady a vzdušné kapsy, protože trasu si prostě nemůžete naplánovat tak, abyste se vyhnuli všemu, čeho se bojíte. Nemůžete utéct sami před sebou a je to tak lepší. Někdy si myslím, že nás zocelují jen těžké úkoly a také nás mění – míli dlouhá ranvej a devět set padesát kil paliva. Eskadry černých mraků, které si na vás brousí zuby z každého koutu oblohy, a světlo ubývající s každou minutou. Není možné, abych tohle absolvovala a zůstala stejná.

Vyrovnam křídla a silou se opřu do kniplu, blesky fotoaparátů vyšlehnou, pak dlouhá série červených praporků. Sto osmdesát metrů po ranveji, nos letadla se zvedá, nemožné, pak i ocas a už jsem na šerící se obloze a v dešti nad šedozeleně kostkovaným Swindonem. Předě mnou leží Irské moře, všechna ta černočerná voda, která je připravena chňapnout a zastavit mi srdce. Ty šmouhy světla, to je Cork. Sytá čern Labradoru. Neustálý vzlykot stroje, který koná práci, pro niž byl vyroben.

Nos nadskakuje, s námahou pilotuju v cákajícím dešti, razím si cestu výš, abych ten skličující nečas setřásla. Instinkt pro létání mám v rukou, hodiny praktického výcviku taky, pak je tu ještě ta záhadnější a zásadní věc, tedy, že to mám udělat, že jsem tu vždycky byla proto, abych tohle uskutečnila, abych touto vrtulí, křídly z lakovaného plátna a šestatřiceti hodinami v temnotě vyšila své jméno na nebe.

Tato výzva se poprvé objevila přede dvěma lety, stalo se to v hlučném londýnském baru White Rhino, Bílý nosorožec, se stěnami obloženými cedrovým dřevem. Na talíři před sebou jsem měla hovězí medailonky s pepřem, blanširovaný chřest, každý výhonek byl stejně tenký jako můj malíček a před každým z nás stála sklenice tmavého klaretu. A pak se J. C. Carberry, jako s posledním chodem, vytrasil se smělym nápadem: *Ještě nikdo nikdy nezdolal Atlantik z téhle strany, z té těžké, ani muž, ani žena. Co vy na to, Beryl?*

V té době ještě Mollison velkou louži nepřeletěl a nikdo si nedovedl představit letadlo, které by něco takového zvládlo, ale J. C. měl víc peněz, než mohl utratit, a zápal pro věc jako nějaký Magalhães nebo Peary. A bylo to tu: bezbřehý oceán, tisíce mil ledového panenského vzduchu, jasná hranice a žádné letadlo. *Chcete to zkusit?*

J. C. měl oči jako acháty. Sledovala jsem, jak mu září, a pomyslela si, že by tu měla být jeho krásná žena Maia, v šatech z bílého hedvábí a s dokonalým účesem, ale zahynula už před lety při jedné úplně obyčejné hodině létání v Nairobi, kdy nefoukal vítr a počasí bylo příznivé. Šlo o první letecké neštěstí, které se odehrálo v naší blízkosti, ale nebylo poslední. Mnoho dalších drahých duchů na nás teď z minulosti hledělo, odlesk jejich rouch pableskoval na okrajích vinných sklenic a připomínal nám, jak byli nepokojní a skvělí. Já nepotřebovala nic připomínat. Nezapomněla jsem na ně ani na okamžik – a když jsem se setkala s upřeným pohledem J. C., cítila jsem, že jsem připravená ty duchy přitáhnout ještě blíž. *Ano*, odpověděla jsem a pak jsem to zopakovala ještě jednou.

Zanedlouho mizí i ty poslední zbytky světla z roztrhaných okrajů oblohy a zůstává jen déšť a pach benzínu. Letím ve výšce šesti set metrů nad mořem a poletím tak skoro dva dny. Husté mraky spolkly měsíc i hvězdy – tma je tak neproniknutelná, že mi nezbývá než letět jen podle přístrojů, mrkáním zahánět únavu a upřeně sledovat matně osvětlené ciferníky. Nemám žádnou vysílačku, takže zvuk a síla mého motoru a protivítr v rychlosti čtyřiceti uzlů působí konejšivě. I bublání a šplouchání benzínu v nádržích mě uklidňuje, až do chvíle, kdy po čtyřhodinovém letu začíná

motor náhle zlobit. Prská a píská a najednou přestane fungovat. Ticho. Ručička výškoměru začne děsivou rychlostí klesat. Dostane mě to do jakéhosi tranzu, ale ruce vědí, co mají dělat, i když mozek zůstává utlumený a nehybný. Musím jen sáhnout po ventilu a přehodit nádrž. Motor pak zase naskočí. Naskočí. Uklidňuju ruku a natáhnu ji, prsty se snaží nahmatat stříbrný přepínač. Když se to podaří, je slyšet uklidňující cvaknutí, ale motor nic. Gull stále ztrácí výšku, tři sta třicet metrů, pak dvě stě čtyřicet. Ještě níž. Mraky kolem se krátce rozestoupí a já zahlédnu hrozivé vlny se zpěněnými hřebeny. Vlny se po mně natahují a nesmírná obloha mě tlačí dolů. Znovu cvaknu přepínačem, snažím se, abych se neroztřásla nebo nezpanikařila. Jsem připravená na všechno, jak nejlíp umím, ale je člověk opravdu někdy připraven na smrt? Byla na ni připravena Maia, když viděla, jak se jí země řítí vstříc? A byl na ni připraven Denys toho hrozného dne nad Voi?

U levého křídla se zablýskne, je to jako vánoční prskavka, vzduch se elektrizuje – a já mám najednou pocit, že tohle všechno se už stalo, možná mnohokrát. Snad jsem tu byla vždycky a letěla střemhlav směrem k sobě. Pode mnou je bezcitná voda, už na mě čeká, ale já myslím na Keňu. Na své Rift Valley – Longonot a rozeklaný okraj Menengaie. Na jezero Nakuru se zářivě růžovými těly plameňáků, na vysoké a nízké svahy, Kekopey a Molo, Njoro a na třpytící se trávnick před klubem Muthaiga. Zdá se, že právě tam mířím, i když vím, že je to nemožné – jako by vrtule krájela roky a obrátila mě dozadu a současně nekonečně dopředu, osvobozovala mě.

Ach, říkám si v duchu a letím dolů tmou, slepá ke všemu ostatnímu, nějak jsem se otočila k domovu.

ČÁST PRVNÍ

1.

Než se Keňa stala Keňou, když byla miliony let stará a přitom pořád tak nějak nová, patřilo to jméno jen naší nejnádhernější hoře. Byla vidět z naší farmy v Njoru, v britském Východoafrickém protektorátu – s rozeklaným vrcholem na konci rozlehlé zlaté pláně, ten vrchol byl pokrytý ledem, který nikdy úplně neroztál. Za námi se modral prales Mau s proužky lehké mlhy. Před námi se svažovalo údolí Rongai a táhlo se do dálky, na jedné straně ohraničené zvláštním, vysokým kráterem Menengai, který domorodci nazývají Hora Boha, a na druhé straně vzdáleným pohořím Aberdare, oblymi šedomodrymi kopci, které za soumraku nabývaly kouřově purpurového odstínu, než splynuly s noční oblohou.

Když jsme sem v roce 1904 poprvé přijeli, farma sestávala jen z patnácti set akrů netknutého buše a tří větrem a deštěm ošlehaných srubů. „Tohle?“ nechtěla věřit matka a vzduch kolem ní bzučel a mihotal se jako živý. „To jsi opravdu všechno prodal kvůli *tomuhle*?“

„Ostatní farmáři začínají i na drsnějších místech, Claro,“ pravil můj otec.

„Ty přece nejsi žádný farmář, Charlesi!“ vykřikla a dala se do pláče.

Otec byl vlastně koňák. Vyznal se v dostizích a honech na lišku a závodních dráhách a živých plotech Leicesterského hrabství. Ale uviděl reklamní letáky s lákavými nabídkami levné imperiální půdy a dostal nápad, který ho už neopustil. Odjeli jsme z Westfield House, kde jsem se narodila, a cestovali sedm tisíc mil, přes Tunis a Tripolis a Suez, vlny byly jako velké šedé hory polykající oblohu. Pak přes přístav Kilindini do přístavu v Mombase, který voněl ostrým kořením a sušícími se rybami, potom přestoupit do vlaku, který se jako had plazil směrem k Nairobi; okna byla v tom horuku pokrytá červeným prachem. To všechno

jsem si s úžasem prohlížela, byla jsem tak rozrušená jako dosud nikdy. Tohle místo se nepodobalo ničemu, co jsem kdy předtím viděla.

Zabydli jsme se a pracovali, abychom náš nový domov učinili obyvatelným, bojovali s divokou přírodou, která nám naše zásahy oplácela se stejnou zarputilostí. Náš pozemek neměl žádné vytyčené hranice, natož plot, a srubům chyběly běžné dveře. Pruhované guerézy s hedvábnou srsť prolézaly jutovou tkaninou, kterou jsme měli v oknech. Záchod a kanalizace tu byly jevem zcela neznámým. Když příroda zavolala, vyšli jste do noci, kde na vás mohlo číhat cokoli, stáhli jste si kalhoty a vystrčili na to pozadí a mohli jste si přitom pískat, abyste zahnali strach.

Našimi nejbližšími sousedy byli lady a lord Delamero-vi, bydleli asi sedm mil od nás, na konci pěšiny prosekané v buši. Byli baron a baronka, ale jejich tituly je nezachránily před spaním v typickém přístřešku zvaném *rondavel*. Lady D. spala s nabitým revolverem pod polštářem a radila mé matce, aby se zařídila také tak – ale ta by na to nikdy nepřistoupila. Nechtěla střílet hady ani si lovit večeři. Nechtěla se vláčet celé míle s vodou a přitom si nemoci dopřát ani pořádnou koupel, nechtěla žít celé měsíce mimo civilizaci. Nebyla tu žádná společnost. Člověk měl věčně špinavé ruce. Zdejší život byl prostě moc těžký.

Po dvou letech si matka zajistila lodní lístek na cestu zpátky do Anglie. Můj bratr Dickie měl odplout s ní, protože byl křehký a slaboučký a africké klima už by dlouho nevydržel. Bylo mi pět, když oba nastoupili do vlaku, který jezdil dvakrát týdně do Nairobi, s lodními kufry, kapesníčky a v cestovních botách. Bílé pero na matčině klobouku se chvělo, políbila mě na rozloučenou a šeptla mi, abych byla statečná. Věděla, že to zvládnou, protože jsem velká a silná holčička. Za odměnu mi pošle krabici lékořicových a hruškových bonbonů z jednoho obchodu na Piccadilly, o které se nebudu muset s nikým dělit.

Dívala jsem se, jak vlak rachotí pryč po černých kolejích, a nějak jsem nemohla uvěřit, že skutečně mohla odjet. I když už poslední kymácející se vagon spolklly vzdálené žluté kopce a otec se ke mně otočil připravený k návratu na farmu a ke své práci, připadalo mi, že je to všechno nějaký

omyl, nějaké hrozné nedorozumění, které se co nejdřív vysvětlí. Maminka a Dickie vystoupí na další stanici nebo se v Nairobi otočí a druhý den budou zase zpátky. Když se to nestalo, čekala jsem dál, naslouchala vzdálenému dunění vlaku, upírala pohled k obzoru a srdce se mi chvělo nedočkavostí.

Uplynuly celé měsíce a matka nenapsala ani řádku, neposlala ani stručný telegram, ale potom dorazily slíbené bonbony. Krabice byla těžká a bylo na ní napsáno jen moje jméno – Beryl Clutterbucková – rukopisem mé matky plným kudrlinek. Už jen pohled na její úhledné písmo, na ty známé smyčky a obloučky, mi okamžitě vehnal slzy do očí. Věděla jsem, co ten dárek znamená, a už jsem si nemohla dál nic namlouvat. Popadla jsem krabici do náručí, odnesla si ji do skrytého koutku, kde jsem snědla co nejvíc pocukrovaných pamlsků a pak jsem je vyzvracela do džberu.

Otec mi uvařil čaj, který jsem nedokázala vypít, a já se konečně odvážila zeptat na to, čeho jsem se děsila nejvíce: „Maminka a Dickie už se nevrátí, že?“

Ztrápeně se na mě podíval. „Nevím.“

„Možná čeká, že my pojedeme za ní.“

Nastalo dlouhé ticho a pak připustil, že to tak nejspíš je. „Teď je ale náš domov tady,“ pronesl potom. „A já ho v této chvíli nedokážu opustit. Ty ano?“

Můj otec mi dával na vybranou, ale nebylo to jednoduché. Nezeptal se: Zůstaneš tady se mnou? Pro zdejší život se rozhodl už před mnoha měsíci. Chtěl jen vědět, jestli bych to tu uměla milovat stejně jako on. Jestli bych tomu místu odevzdala své srdce, i kdyby se matka nikdy nevrátila, a já bych tedy žádnou matku neměla, možná už nikdy.

Jak jsem mohla odpovědět? Všechno kolem, poloprázdný příborník, mi připomínalo věci, které tu dřív byly a už nejsou – čtyři porcelánové šálky na čaj se zlatými okraji, cinkot jantarových korálků náhrdelníku, který maminka tak ráda nosila. To, že tady už není, křičelo ze všech koutů, bolelo mě to, připadala jsem si prázdná a ztracená. Nevěděla jsem, jak mám na maminku zapomenout, a táta zase nevěděl, jak mě má utěšit. Posadil si mě na klín – byla

jsem taková vyčouhlá, samá ruka samá noha a pořád poněkud ušmudlaná – a chvílku jsme jen tak mlčky seděli. Od lesa se ozvaly poplašené skřeky damanů. Jeden z našich anglických chrtů zvedl hladké ucho a pak se zase pohroužil do spokojeného spánku u krbu. Otec nakonec vzdychl. Objal mě, setřel mi rychlým polibkem slzy a postavil mě na zem.

2.

Mwanzo je svahilské slovo, které znamená začátek. Ale někdy musí všechno nejdříve skončit, dno odpadnout, všechno světlo vyprchat a zhasnout, než může nastat pořádný začátek. Odchod mé matky byl právě takový, i když jsem si to hned neuvědomila. Dlouho jsem z toho byla zmatená, působilo mi to bolest a cítila jsem hrozný smutek. Jsou moji rodiče ještě manželé? Má nás maminka ještě ráda a stýská se jí po nás? Jak mě tu mohla nechat? Nedokázala jsem se na tohle všechno otce zeptat. Nebyl žádná měkkota, jako někteří tatínkové bývají, a já nevěděla, jak se mu mám se svými tak důvěrnými a bolestnými pocity svěřit.

Pak se něco stalo. V lese Mau na našich pozemcích žilo několik rodin kmene Kipsidži. Obývali chatrče z bláta a proutí ve vesnici obehnané hradbou vysokého trnitého houští, říkalo se jí *boma*. Nějak pochopili, co mi schází, nepotřebovali se na nic ptát. Zakrátko mě vzali mezi sebe a slavnostně mi připevnili k pasu ulitu *kauri*. Houpala se na koženém řemínku a měla mi připomínat tu moji zavřenou mušličku mezi nohama a chránit mě před zlými duchy. Každá kipsidžská dívka takovou dostávala hned při narození. Já byla bílou dcerou jejich bílého *bwany*, ale stalo se mi něco nepřírozeného a bylo nutno to dát do pořádku. Žádnou africkou matku by nikdy ani nenapadlo opustit svoje dítě. Víte, byla jsem zdravá, žádný mrzáček nebo neduživý chčipáček. Tak začali tím, že mě přejmenovali na Lakwet, což znamená malé děvčátko.

Byla jsem hubená a kolenatá, se záplavou neposlušných světlých kudrn, ale mé nové jméno a nové místo, kde jsem mohla trávit čas, mě utužilo. Protože jsem neustále běhala nahoru na kopec, kde kipsidžská osada ležela, a zase dolů,

kůže na chodidlech mi ztvrdla jako podrážky. Náš pozemek, tedy některé jeho části, mě dříve děsil a naháněl mi strach. Teď se mi stal stejně důvěrně známým jako zebří kůže, ze kterých jsem měla příkrývky. Když se setmělo, zachumlala jsem se pod ně a pozorovala, jak náš malý bosý sluha neslyšně vchází do mého pokojíku a rozsvěcí lampičku proti hurikánu. Někdy její nečekané světlo a zasyčení zahnilo do úkrytu malé ještěrky, vydávaly přitom zvuk podobný šustění slámy. Pak nastala výměna stráží, denní hmyz – sršni, vosy a hrnčířky – si zalezl do hliněných hnízdeček vyvrtaných v kruhových zdech mého pokoje a probudili se cvrčci a spustili své skladby v rytmu, který znali jen oni. Já pak takhle čekala hodinu nebo déle, sledovala jsem, jak na nábytek v mém pokoji vyrobený z beden od parafínu padají stíny, ty bedny se podobaly jedna druhé a stíny je zaoblily a změnily jejich tvar. Naslouchala jsem, dokud neumlkl otcův hlas, a pak jsem vyklouzla otevřeným oknem do inkoustové tmy za svým kamarádem jménem Kibii, kterého jsem vždycky našla v jeho srubu u nízkého praskajícího ohně.

Jeho matka a další ženy pily tmavý čaj z kůry a kopřiv a vyprávěly příběhy o tom, jak všechno vzniklo. Tam jsem se naučila většinu toho, co umím ze svahilštiny, dychtila jsem po dalších a dalších příbězích... dozvěděla jsem se, proč hyena kulhá a chameleon je tak trpělivý. Že vítr a déšť kdysi byli lidé, pak ale nezvládli nějaký důležitý úkol a byli vyhnáni na nebesa. Ženy, které ty legendy vyprávěly, byly vrásčité a bezzubé nebo černé jako leštěné ebenové dřevo, nosily světlý splývavý oděv zvaný *shuka*, který odhaloval jejich dlouhé svalnaté končetiny. Milovala jsem je i jejich příběhy, ale víc jsem chtěla být s Kibiim a dalšími *totos*, kteří se stávali bojovníky, mladými *morany*.

Role dívek ve vesnici byla zcela jiná, staraly se pouze o domácnost. Moje postavení se odlišovalo – byla jsem takovou bílou vránou, které se tradiční výchova dívek v Kibiiově rodině netýkala a vlastně ani běžná výchova bělošek. Každopádně mi tenkrát dospělí kmene dovolili trénovat s Kibiim: házet oštěpem a lovit prase bradavičnaté, učit se pohybovat v terénu tiše a obratně, tak jako se tomu učil Kibii od *arapa* Mainy, svého otce, který byl náčelníkem bojovníků ve vesnici a také mým ideálem síly a neohrože-